

تاب آوری زنجیره تامین در شرایط کرونا

کیوان شعبان بلقیس آباد

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی عوامل موثر بر زنجیره تامین در صنایع مختلف در ایران و سایر نقاط جهان در شرایط بحرانی و بخصوص شرایط کرونا می باشد. در روش جمع آوری اطلاعات از دو روش کتابخانه ای و پیمایشی استفاده شده است. این مقاله از نوع توصیفی میباشد. در مرحله اول: به تعریف مفهوم زنجیره تامین، مدیریت مرتبط با زنجیره تامین، اصول و نظام حاکم بر آن و اهمیت زنجیره تامین می پردازد. در مرحله دوم: به تعریف تاب آوری و تعاریف مرتبط با آن اشاره شد. نظریه های مرتبط با تاب آوری بررسی گردید و ابعاد تاب آوری و مفاهیم مربوط با خود تاب آوری از دیگر موضوعاتی است که در ادامه این مقاله به آنها اشاره شده است. نقش فرهنگ در تاب آوری و ارتقای خود تاب آوری توضیح داده شد. تاب آوری در زمانهای بحران و علی الخصوص دوران کرونا شاه کلید و موضوع اصلی این مقاله می باشد که به صورت مبسوط بررسی گردید و راهکارهای مقابله با آن در کاهش تاثیرات مربوط به آن در زنجیره تامین شرح داده شد. شیوع و همه گیری ویروس کرونا و دگرگونی های برخاسته از آن اولویتهای بسیاری از رهبران زنجیره تامین را تغییر داده و آن ها را وادار به استفاده از استراتژی های تاب آور نموده است. به گونه ای که در یکی از نظرسنجی های اخیر گارتنر، ۲۱٪ از پاسخ دهندگان اظهار داشتند که آن ها امروز دارای شبکه ای بسیار تاب آور هستند و بیش از نیمی از آن ها انتظار دارند که طی دو تا سه سال بسیار تاب آور باشند. ایجاد و توسعه انبارداری احتیاطی، طراحی شبکه زنجیره تامین متنوع، ایجاد منابع چند منظوره، نزدیک شدن به مصرف کننده، ایجاد پلنفرم و مشارکت های اکوسیستم از راهکارهایی میباشند که تاب آوری زنجیره تامین شرکت ها و سازمانهای مختلف را در شرایط بروز بحران و کرونا افزایش خواهند داد.

واژگان کلیدی: زنجیره تامین، تاب آوری، کرونا

۱- مقدمه

ویروس کرونا، بیش از دو سال است که مردم سراسر دنیا را درگیر و زندگی فردی و اجتماعی بشر را دچار مشکل و تغییر کرده است. شیوع کرونا بر اقتصاد ایران بیش از هر چیز بر معیشت افراد تاثیرگذار بود چرا که کرونا بخش‌هایی از اقتصاد را که بیشترین اشتغال طبقات پایین جامعه در آن شکل گرفته بود، تحت تاثیر قرار داد. از طرف دیگر این ویروس به شدت رفتار مصرف‌کنندگان در صنایع مختلف را نیز تحت تاثیر قرار داده است. اما موضوع مهمی که باید به آن توجه داشته این است که ویروس کرونا به معنای نابودی کسب و کارها نیست. مقوله تاب‌آوری به معنی توانایی مقاومت در برابر بحران و آشفتگی‌ها است، این مفهوم با فعالیت‌های راه‌اندازی و تاسیس، مدیریت ریسک و بحران و برنامه ریزی کسب و کار و مدیریت استراتژیک مرتبط است و به کسب و کارها کمک می‌کند که در هر شرایطی بتوانند به فعالیت خود ادامه دهند. به منظور واکنش مناسب به شرایط بحران کرونا، یکی از مهمترین موضوعاتی که سازمان‌ها و شرکت‌های مختلف بایستی به بررسی تاثیرات این بیماری بر روی کسب و کارها از جنبه‌های مختلف پردازند زیرا بدون شناخت موضوعات پیش‌آمده برای سازمان‌ها در این دوره از زمان، نمی‌توان برای اقدامات آتی آن‌ها برنامه ریزی کرد. در این کتاب، سعی بر این شده تا بر اساس موقعیت پیش‌آمده برای سازمان‌ها، برخی از استراتژی‌های تاب‌آوری در زنجیره تامین در شرایط کرونا و نیز راهکارهای برون‌رفت از بحران ایجاد شده ارائه گردد. بدیهی است که این استراتژی‌ها با مقداری تعدیل، می‌توانند قابلیت کاربرد برای اکثر سازمان‌ها و شرکت‌های درگیر در موقعیت‌های مختلف را داشته باشد.

۲- بیان مسئله

مفهوم زنجیره تامین و تعاریف آن

زنجیره تامین در یک تعریف ساده شامل تمام فعالیت‌های مورد نیاز برای ارائه یک محصول مشترک به مشتری نهایی بوده و مدیریت زنجیره تامین در واقع مدیریت این فعالیت‌ها در زنجیره تامین است در تعریفی دیگر، زنجیره تامین به عنوان یک شبکه‌ای از موسسات تجاری مستقل یا نیمه مستقل در نظر گرفته می‌شوند که به صورت جمعی مسئول فراهم کردن، ساخت و توزیع محصول و فعالیت‌های مرتبط با محصولات مانند خدمات پس از فروش می‌باشند. زنجیره تامین تمامی اتفاقاتی که بر روی محصول رخ می‌دهد و شامل مراحل قبل از تولید تا مرحله‌ی پس از مصرف می‌باشد (از مواد اولیه تا تبدیل شدن به زباله). اصولاً زنجیره تامین چیزی بیش از تعاریف فوق یعنی جابه‌جایی فیزیکی کالا از زمین تا بازگشت دوباره به زمین است. زنجیره تامین شامل اطلاعات، جابجایی پول و سرمایه و تخصیص سرمایه هوشی یا همان چیزی که کار فکری نامیده می‌شود است. بنابراین زنجیره تامین شامل فرآیندهای سیکل عمر در مقایسه با جریانان فیزیکی، اطلاعات، مالی و جریان دانش فکری که در جهت ارضای نیازهای مشتریان نهایی به وسیله محصولات و خدمات از چندین حلقه عرضه صورت می‌گیرد می‌باشد. به دلیل اینکه زنجیره تامین از فرآیندها تشکیل می‌گردد، بنابراین طیف وسیعی از فعالیت‌ها شامل منابع یابی، تولید، حمل و نقل و فروش را در برمی‌گیرد. از دیدگاه تولیدی زنجیره تامین یک رویکرد یکپارچه است که فعالیت‌های برنامه ریزی، تدارکات و کنترل جریان مواد و قطعات را از تأمین‌کنندگان تا مصرف‌کنندگان نهایی به عهده دارد. این تعریف در برگیرنده مفاهیمی مانند مدیریت موجودی، مدیریت عملیات، مدیریت توزیع و..... می‌باشد که در این بین

مدیریت موجودی و توجه به جریان اطلاعات در کل زنجیره از اهمیت خاصی برخوردار است (جعفر نژاد و همکار، ۱۳۸۵: ۶۲).

زنجیره تأمین آرایش نهادی است که کسب و کار داخل یا خارج بنگاه را به منظور ارائه محصولات و خدمات پس از فروش آن‌ها به مصرف کننده نهایی با یکدیگر ارتباط می‌دهد و به همکاری وادار می‌سازد. لفظ آرایش نهادی، بدان معناست که دلیلی برای به دنبال هم بودن نهادها یا سری بودن آن‌ها مانند آنچه در واژه زنجیر روی می‌دهد وجود ندارد بلکه در اصل می‌توان به جای لغت زنجیره از شبکه تأمین یا حتی گروه تأمین و از این قبیل واژگان نیز استفاده کرد (طیبی و همکار، ۱۳۸۸: ۱۴۰). زنجیره تأمین یکی از ابزارهای استقرار بخشی (JIT) در تولید ناب محسوب می‌گردد. زنجیره تأمین مناسب به معنای تولید به موقع، تحویل به موقع، و هزینه‌های تحت کنترل مسیر از تأمین کننده تا مشتری است. لذا ایجاد یک سیستم اندازه گیری عملکرد در زنجیره تأمین می‌تواند کمک مؤثری در مسیر تولید و تحویل به موقع و ارزان یک سازمان باشد (معنوی زاده و همکاران، ۱۳۸۶: ۱).

زنجیره تأمین از دو یا بیش از دو سازمان مجزا تشکیل شده که از طریق جریان‌های کالایی، اطلاعاتی و مالی به هم پیوند یافته اند این سازمان‌ها ممکن است یکی از گروه‌های زیر باشد:

- شرکت‌های تهیه کننده مواد اولیه
- تولید کننده محصولات نیمه ساخته
- سازندگان محصولات نهایی
- عمده فروشان و توزیع کنندگان
- خرده فروشان

بنابراین می‌توان زنجیره تأمین را شبکه‌ای از شرکت‌های عرضه کننده مواد اولیه، تولید کننده و توزیع کننده دانست که فعالیت‌های خرید مواد اولیه، تبدیل این مواد به محصولات نیمه ساخته و نهایی و توزیع محصولات نهایی را به مشتریان نهایی انجام می‌دهند (منصوری، ۱۳۹۲: ۶).

اصول نظام مدیریت زنجیره تأمین

مدیریت زنجیره تأمین دامنه وسیعی دارد که شامل: تأمین کنندگان جزء، تأمین کنندگان عمده، عملیات داخلی، مشتریان عمده، مشتریان جزء و مصرف کنندگان نهایی می‌باشند. زنجیره تأمین در کارخانه‌های تولیدی، شرکت‌های خدماتی و حتی منازل نیز وجود داشته و آن را با عباراتی نظیر زنجیره تقاضا و یا زنجیره ارزش نیز معرفی می‌نمایند که هدف اصلی آن ایجاد ارزش برای مصرف کننده نهایی است. اصول نظام مدیریت زنجیره تأمین عبارت اند از:

اصل اول: تقسیم بندی مشتریان بر اساس خدمات مورد نیاز آن‌ها و طراحی و انتخاب زنجیره تأمین و عرضه مناسب به گونه‌ای که ارائه خدمات به مشتریان در بخش‌های مختلف، سود دهی مناسب و مورد نظر را داشته باشد.

اصل دوم: تنظیم شبکه پشتیبانی با توجه به نیازهای مشتریان و اصل سود دهی.

اصل سوم: توجه به اطلاعات بازار و هم راستا نمودن زنجیره تأمین یا به عبارت دیگر برنامه ریزی تقاضا با استفاده از پیش بینی‌های مستمر و تخصیص بهینه منابع.

اصل چهارم: طراحی و تولید محصول با گرایش به نظرات و خواسته‌های مشتری و بالا بردن سرعت پذیرش تغییرات در زنجیره تأمین.

اصل پنجم: مدیریت راهبردی منابع عرضه به منظور کاهش هزینه مواد و خدمات مرتبط با آن. اصل ششم: طراحی راهبردی زنجیره عرضه به گونه ای که قادر به پشتیبانی سطوح مختلف تصمیم‌گیری بوده و بتواند نمایی شفاف از جریان محصولات، خدمات و اطلاعات را ارائه دهد (جعفرنژاد و همکار، ۱۳۸۵: ۶۸-۶۷). طبق تعریف انجمن خبرگان مدیریت زنجیره تأمین آمریکا (CSCMP) مدیریت زنجیره تأمین دربرگیرنده برنامه ریزی و مدیریت تمامی فعالیت‌های درگیر در منبع یابی و تدارکات، تولید و همه فعالیت‌های مدیریت لجستیک است. به طور کلی، مدیریت زنجیره تأمین هماهنگی و همکاری با شرکای کانال، شامل تأمین کنندگان، واسطه‌ها، شرکت-های ارائه دهنده خدمات لجستیک و مشتریان را نیز در برمی‌گیرد. با توجه به مباحث ارائه شده می‌توان عنوان کرد که مدیریت زنجیره تأمین شامل سه بخش اصلی تدارکات، تولید و توزیع است:

طرح کلی یک زنجیره تأمین

محققان و نویسندگان مختلف، نگرش‌ها و تعاریف متفاوتی را از زنجیره تأمین ارائه کرده اند. برخی زنجیره تأمین را در روابط میان خریدار و فروشنده محدود کرده اند، که چنین نگرشی تنها بر عملیات خرید رده اول در یک سازمان تمرکز دارد. گروه دیگر به زنجیره تأمین دید وسیع تری داده و آن را شامل تمام سرچشمه‌های تأمین (پایگاه‌های تأمین) برای سازمان می‌دانند. با این تعریف، زنجیره تأمین شامل تمام تأمین کنندگان رده اول، دوم، سوم و خواهد بود. چنین نگرشی به زنجیره تأمین تنها به تحلیل شبکه تأمین خواهد پرداخت. دید سوم، نگرش زنجیره ارزش پورتر است که در آن زنجیره تأمین شامل تمام فعالیت‌های مورد نیاز برای ارائه یک محصول یا خدمت به مشتری نهایی است. با نگرش یاد شده به زنجیره تأمین، توابع ساخت و توزیع به عنوان بخشی از جریان کالا و خدمات به زنجیره اضافه می‌شود در واقع با این دید، زنجیره تأمین شامل سه حوزه تدارک، تولید و توزیع است (منصوری، ۱۳۹۲: ۱۷).

تاب آوری

تاب آوری نخستین بار توسط روانشناسان تحولی در مطالعه کودکانی که در شرایط ناگوار قادر بودند زنده بمانند، بررسی شد (گارمزی، ۱۹۹۳). تمرکز بر نیروهای انسانی نسبت به ضعف‌های آن اخیراً در علوم اجتماعی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. سازه‌های شخصیتی مثبت از قبیل تاب آوری، بهزیستی روانی، بخشش و سرسختی علاقه به تحقیق در علوم اجتماعی را افزایش داده و این مفاهیم را از آسیب شناسی به سمت بهداشت روانی تغییر داده است. بلایای طبیعی مانند سیل و زلزله و حمله نیروهای تروریستی باعث هیجانات منفی می‌شوند، این هیجانات مختلف نیازمند این است که انسان بیشتر تاب آور باشد. تاب آوری شاخصی از سازگاری خوب به دنبال شرایط ناگوار همانند وقایع آسیب زا یا تنگ دستی است (کاریمگ، ۲۰۱۰).

روان شناسان‌ها و اکولوژیست‌ها مفهوم تاب آوری را برای توصیف اینکه چگونه افراد و اکوسیستم‌ها زمانی که با چالش روبرو می‌شوند، می‌توانند به حالت اولیه برگردند، بکار می‌برند. اما تفاوت‌های مشخصی بین تعاریف و چگونگی استفاده از مفهوم تاب آوری وجود ندارد (دنهاردت، ۲۰۱۰).

در روانشناسی اصطلاح تاب آوری نخستین بار برای توصیف ویژگی‌های کودکان خاصی که علی‌رغم شماری از عوامل خطرناک جدی که باعث بروز بوجود آمدن مشکلات چشم‌گیری می‌شوند و رشد و پیشرفت می‌کند، بکار

¹ Karaimak

رفت. مطالعه‌ی چگونگی پرورش تاب آوری در کودکان پر اهمیت توانش اجتماعی شامل توانایی فراخواندن پاسخ‌های مثبت از دیگران، انعطاف پذیری، همدلی، مهارت‌های ارتباطی و احساس شوخی، مهارت حل مسأله، شامل توانایی برنامه ریزی، تفکر انتقادی، خلاقیت و رشد آگاهی انتقادی از منابع ظلم و راهکارهای غلبه بر آنها تأکید می کند (بنارد، ۱۹۹۵).

مورفی و مورفی آرتی (۱۹۷۶) بیان می‌کنند پژوهشگران حیطه‌ی روان تحلیلی‌گری تمایل دارند تا از اصطلاحاتی همچون تسلط، دفاع و سازگاری استفاده کنند. هر دو اصطلاح تسلط و سازگاری از مفهوم سازه‌های هینزهارتمن در مورد مکانیسم‌های من و عملکردهای مستقل من در سال ۱۹۵۸ بدست آمده‌اند. در حال حاضر استفاده از اصطلاحات به جای تاب آوری به صورت مکرر نیست و عموماً مطالعات قبلی مفهوم سازی از تاب آوری وجود دارد (به نقل از ووال ویچ، ۲۰۰۸).

تاب آوری همچنین متکی بر انکار و سرکوب موجود در گذشته است، زمانی که این انکار، ناکارآمد باشد استفاده از مکانیسم‌های دفاعی ممکن است یا موقتی باشد یا دائم، آشنایی با نوع استرس وارد شده، تهدید و خطر را (تطابق منفی) کاهش می دهد.

تاب آوری همچنین شامل تصور فرد از خودش و تجارب مربوط به تاب آوری اش در گذشته، ظرفیت جستجوی کمک و حرکت به سوی زندگی گروهی است (به نقل از ووال ویچ، ۲۰۰۸).

تعاریف تاب آوری

تاب آوری معادل واژه Resilience است. در فرهنگ لغت، این کلمه، خاصیت کشسانی، بازگشت پذیری و ارتجالی معنا شده است، ولی در متون بهداشت روانی تاب آوری معادل گویاتری است.

گارمزی^۲ و ماستن (۲۰۰۶) تاب آوری را «یک فرایند توانایی، یا پیامد سازگاری موفقیت آمیز علی رغم شرایط تهدید کننده» تعریف نموده اند که نقش مهمی در مقابله با تنیدگی‌ها و تهدیدهای زندگی و آثار نامطلوب آن دارد. والرز^۳ (۲۰۰۱) بیان می‌کند که تاب آوری سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار است (به نقل از حسام پور، ۱۳۸۸).

کامپفر^۴ (۱۹۹۹) معتقد است که تاب آوری نقش مهمی در بازگشت به تعادل اولیه یا رسیدن به تعادل سطح بالاتر دارد و از این رو، سازگاری مثبت و موفق را در زندگی فراهم می‌کند (به نقل از کیخاونی و همکاران، ۱۳۹۱).

تاب آوری صرف مقاومت منفعل در برابر آسیب‌ها یا شرایط تهدید کننده نیست، بلکه فرد تاب آور، مشارکت کننده فعال^۵ و سازنده محیطی پیرامونی خود است. تاب آوری قابلیت فرد در برقراری تعادل زیستی- روانی- روحی، در مقابل شرایط مخاطره آمیز می‌باشد (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳)؛ نوعی ترمیم خود که با پیامدهای مثبت هیجانی، عاطفی و شناختی همراه است (گارمزی، ۱۹۹۱؛ ماستن، ۲۰۰۱؛ راتر، ۱۹۹۹). از این رو نمی‌توان آن را معادل بهبودی^۶

²Garnezy, N.M

³Waller, A

⁴Kumpfer, K. L

⁵Active participant

⁶Recovery

دانست چون در بهبودی فرد پیامدهای منفی و مشکلات هیجانی و عاطفی را تجربه می‌کند (به نقل از با نانوی، ۲۰۰۴).

راتر^۷ (۱۹۸۵) در یک تعریف نسبتاً جامع و مقبول، تاب آوری را به عنوان فرایندی پویا توصیف کرده است که شامل تعامل میان عوامل خطر زا و عوامل محافظتی درونی و بیرونی، برای بهبود نشانه‌های رویدادهای ناگوار زندگی می‌باشد (به نقل از حسام پور، ۱۳۸۸).

جانستون و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی بیماری جسمانی و تاب آوری پرداختند. هدف آن‌ها از انجام این پژوهش این بود که دامنه‌ای از تعاریف تاب آوری بیماری جسمانی را ارائه دهند. آن‌ها چند تعریف از تاب آوری که در اکثر مطالعات مشترک بود را ارائه دادند:

۱. یک سختی می‌بایست به منظور نشان دادن تاب آوری تجربه شود.
 ۲. تاب آوری توانایی حفظ سطح سالم عملکرد در طول زمان با وجود سختی است یا برگشتن به عملکرد طبیعی بعد سختی است.
 ۳. تاب آوری یک مفهوم پویا است نه یک ویژگی ثابت شخصیتی.
- بنابراین بهتر است در تبیین تاب آوری به این نکات توجه کنیم:
- تاب آوری روندی پویا است.
 - تاب آوری وابسته به اوضاع است. یعنی یک رفتار سازگارانه در یک موقعیت، ممکن است در موقعیت‌های دیگر ناسازگار باشد.
 - تاب آوری محصول تعامل ویژگی‌های شخصیتی با عوامل محیطی است.
 - تاب آوری در شرایط پرمخاطره، دشوارتر می‌شود.
- تاب آوری قابل یادگیری است.

راه‌های ارتقای تاب آوری:

علاوه بر ویژگی‌های فردی که در مورد تاب آوری بیان شد، ذکر این مطلب مهم به نظر می‌رسد که برخی از مولفه‌های محیطی در رشد و پرورش افراد تاب آور موثر هستند. این ویژگی‌ها عبارتند از:

۱- روابط حمایت گر و توأم با توجه و وجود شبکه ای از افراد که از یکدیگر حمایت می‌کنند.

۲- معیارها و انتظارات بالا اما معقول خانواده و جامعه در مورد رفتار فرد.

۳- ایجاد فرصت مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی توسط والدین برای فرزندان

کرونا ویروس و زنجیره تامین جهانی

⁷ Bonanno

⁸ Rutter, M

این قسمت به تاثیر ویروس کوئید ۱۹ بر روی زنجیره تامین جهانی و همچنین بررسی مسائل مهمی که باید در زنجیره تامین ارزیابی شود، می‌پردازد، این ارزیابی‌ها علاوه بر در نظر گرفتن جنبه‌های عملیاتی، جنبه‌های مالی را نیز مدنظر قرار داده است. به طور مثال: اگر در زنجیره تامین در خصوص تامین‌کنندگان اصلی دچار مشکل شدیم، باید درخصوص استفاده از تامین‌کننده دیگری تصمیم‌گیری نماییم. سناریوهای احتمالی از نظر عملیاتی و مالی که ممکن است برایمان اتفاق بیافتد را باید ارزیابی نماییم و همچنین بررسی نماییم که مشتریانمان با این سناریوها متحمل چه هزینه‌های خواهند شد؟

هر روز دامنه تاثیر ویروس کرونا بر کسب و کارها بیشتر نمایان می‌شود و موجب نگرانی‌های بیشتری در زنجیره تامین کسب و کارها می‌گردد؛ بخصوص برای شرکت‌هایی که به دلیل عدم بهبود و به روز نمودن زیر ساخت‌های زنجیره تامین خود در معرض خطر بیشتری هستند، لذا بررسی تاثیر همه جانبه این اختلال در کل زنجیره تامین شامل تامین‌کنندگان اصلی و فرعی تا مشتریان و مصرف‌کنندگان نهایی باید مورد ارزیابی و پایش مجدد قرار گیرد.

شرکت‌ها می‌تواند با تدوین سناریوهای احتمالی به کاهش تاثیر این اختلال هم از نظر بُعد عملیاتی و هم از نظر بُعد مالی بپردازند. همچنین در بلند مدت با جذب سرمایه‌گذاری به توسعه و بهبود زیر ساخت‌های خود بپردازند.

این مقاله به تاثیر ویروس کرونا بر روی زنجیره تامین جهانی و همچنین بررسی مسائل مهمی که باید در زنجیره تامین ارزیابی شوند، می‌پردازد، این ارزیابی‌ها علاوه بر در نظر گرفتن جنبه‌های عملیاتی، جنبه‌های مالی را نیز مدنظر قرار داده است. به طور مثال: اگر در زنجیره تامین در خصوص تامین‌کنندگان اصلی دچار مشکل شدیم، باید در خصوص استفاده از تامین‌کننده دیگری تصمیم‌گیری نماییم. سناریوهای احتمالی از نظر عملیاتی و مالی که ممکن است برایمان اتفاق بیافتند را باید ارزیابی نماییم و همچنین بررسی نماییم که مشتریانمان با این سناریوها متحمل چه هزینه‌های خواهند شد؟

تاثیر ویروس کرونا بر روی جنبه اقتصادی نشان داده است، که چطور شرکت‌ها باید به اختلال در زنجیره تامین‌شان پاسخ بدهند. در چهار دهه گذشته شاهد الگوی رشد در جریان کسب و کارهای جهانی بوده‌ایم. یکی از نتایج این رشد، افزایش پیچیدگی در زنجیره تامین شرکت‌ها بوده است. تعداد زیادی از شرکت‌ها بیشتر به دلیل اتفاقات پیش‌بینی نشده، گرفتار این پیچیدگی شده‌اند، تا به نسبت اتفاقات از قبل طراحی شده. این مسئله باعث شده که شرکت‌ها در شبکه قرارداد با پیمانکار ثالث (third party) گرفتار شوند.

کسب و کارهای بسیار کمی خود را با این شرایط تنظیم کرده‌اند. آن‌ها اجازه داده‌اند که مشتری‌ها و مصرف‌کنندگان، در طول زنجیره تامین شامل شرکت‌های تولیدی و زیر مجموعه‌های آن‌ها، توزیع‌کنندگان و آژانس‌های حمل و کسانی که مسئول بخشی از انجام قرارداد نهایی در واقعیت هستند، به درستی مورد بررسی قرار بگیرند.

اتفاقات اخیر بخصوص شیوع Covid-19 نشان داده است، که چقدر زنجیره تامین جهانی می‌تواند با هر نوعی از اختلال؛ از قبیل اختلال سیاسی، اقتصادی و انسانی؛ آسیب‌پذیر باشد. کسب و کارها در هر اندازه و با هر میزان پیچیدگی، مستلزم صرف زمانی برای درک کامل ریسک‌های ذاتی هستند؛ با در نظر گرفتن این نکته که چطور آن‌ها می‌تواند در صورت بروز اختلال در زنجیره تامین‌شان واکنشی قطعی و متناسب با اختلال نشان بدهند.

شش استراتژی اصلی را برای ایجاد تاب‌آوری

ایجاد و توسعه انبارداری احتیاطی

با شیوع ویروس کرونا ارزش سهام برخی از شرکت‌ها سقوط کرد که علت آن عدم پاسخگویی در برآورده کردن نیازهای بازار و تقاضای ناگهان افزایش یافته حاصل از همه‌گیری کرونا بود. انبارداری احتیاطی ساده‌ترین راه برای افزایش تاب‌آوری جهت مواجهه با بحران‌ها در آینده را فراهم می‌کند. ظرفیت انبارداری اصطلاحی است که به دلیل عدم اطمینان در عرضه و تقاضا برای کاهش خطر عرضه (کمبود مواد اولیه یا بسته بندی) حفظ و باعث می‌شود که عملیات کسب‌وکار مطابق با برنامه از پیش تعریف شده پیش برود.

طراحی شبکه زنجیره تامین متنوع

بسیاری شرکت‌ها شروع به متنوع ساختن مجاری منبع‌یابی خود کرده‌اند. برای برخی، این به معنای تغییر به تامین کنندگان جدید در خارج از کشور خود بوده است، که در شرایط کرونایی این امر تشدید نیز یافته است. به عنوان مثال رویال بانک کانادا در طراحی شبکه زنجیره تامین این دیدگاه را دارد که با طراحی یک زنجیره تامین متنوع صدماتی که به بازار جهانی وارد می‌شود را از بین ببرد.

ایجاد منابع چند منظوره

در سال ۲۰۱۱ بلایای طبیعی بزرگ در ژاپن و تایلند زنجیره‌های تامین در سراسر جهان را مختل کرد و اعتماد بیش از حد شرکت‌ها به تامین منابع منفرد را آشکار ساخت. به همین منظور منابع چندمنظوره یک روش آشکار برای کاهش این خطر است.

نزدیک شدن به مصرف‌کننده

فراتر از منابع چند منظوره، برخی از شرکت‌ها می‌خواهند وابستگی جغرافیایی را در شبکه‌های جهانی خود کاهش دهند و زمان چرخه محصولات نهایی را کوتاه کنند. این امر امکان کنترل بیشتر و بهینه‌تر موجودی کالا فراهم و محصول را به مصرف‌کننده نهایی نزدیک می‌کند.

ایجاد پلتفرم

زنجیره تامین وارد دوران پلتفرم شده است؛ دورانی که ذینفعان، سیستم عامل‌ها و بازیگران مختلفی را در سراسر زنجیره برای ایجاد عملیات، جریان‌های فیزیکی و اطلاعاتی روان به هم متصل می‌کند. در این محیط‌ها صدها هزار شریک در یک زنجیره تامین می‌توانند موجودی کالا، اطلاعات حمل و نقل و فاکتورها را به اشتراک بگذارند.

مشارکت‌های اکوسیستم

در حالی که سونامی تغییر دیجیتال همچنان در اطراف ما با شیوع کرونا شدت یافته است، روند جدیدی از اتوماسیون و تبادل داده طغیان می‌کند و نوید تحولات عمیق‌تر و چشمگیرتری را می‌دهد. به صورتی که اگر چشم‌انداز تغییر عظیم دیجیتال و استراتژی با فن‌آوری بالا تحقق یابد، یک عنصر اساسی، انقلاب زنجیره‌های تامین خطی سنتی به سوی اکوسیستم‌های زنجیره تامین یکپارچه خواهد بود. این اکوسیستم‌های فناوری‌محور شبکه وسیعی از مشتریان و تامین کنندگان را یکپارچه می‌کنند. از نگاه نگارنده، برخی از راهکارهای پیشنهادی در اجرایی کردن سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در این شرایط، به شرح زیر است:

راه‌اندازی بانک اطلاعات منابع و تامین کنندگان کشوری با مشخصات زیر:

الف) مشخصات و نام تأمین‌کنندگان و کارگاه‌های فعال با امکان جست‌وجوی موضوعی براساس زمینه فعالیت، به‌خصوص شرکت‌های دانش‌بنیان و معرفی شرکت‌های برتر رتبه‌بندی و ارزیابی شده به صنایع.

ب) معرفی نیازمندی‌های صنایع هر استان براساس اولویت و میزان سرمایه‌گذاری و صرفه اقتصادی. (اطلاعات فوق می‌تواند حاصل جمع‌بندی کارگروه فنی از نیازهای دریافتی صنایع استانی باشد).

ج) معرفی فهرست خدماتی که سرمایه‌گذاران و مردم می‌توانند از صنایع و شرکت‌های وابسته بگیرند؛ فراهم کردن زمینه گسترش کسب‌وکار متناسب با نیازهای روز صنایع معدنی و تولیدی استان‌ها و افزایش دانش فنی و اقتصادی مورد نیاز؛ به‌طوری که توسعه و بهبود صنایع پایین‌دستی، بر مبنای محصولات صنایع مادر فراهم شود.

- برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی برنامه‌ریزی شده از طرف شرکت نمایشگاهی استان؛ به‌گونه‌ای که با ایجاد ارتباط مناسب بین کارگروه خدمات سرمایه‌گذاری و رفع موانع تولید با تأمین‌کنندگان، در رفع موانع تولید و شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری و در زمینه مشارکت فنی و اقتصادی گام برداشت و در نتیجه آن، «تاب‌آوری» صنایع را افزایش داد.

- پرداخت تسهیلات مناسب بدون سود و صرفاً در قالب کارمزد، مانند عملیات پرداخت تسهیلات توسط صندوق‌های قرض‌الحسنه، به تأمین‌کنندگان اهلیت‌دار و صلاحیت‌دار و بهبود نقدینگی شرکت‌های تأمین‌کننده و تدارکاتی با امکان گشایش LC داخلی؛ به‌گونه‌ای که تأمین‌کننده نوسانات و تکانه و شوک‌های بازار را کمتر حس کند. - تهیه و تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی مناسب برای تسهیل فعالیت اصناف و رفع مقررات دست‌وپاگیر با مشارکت صنوف مختلف، با همکاری نمایندگانی از دستگاه‌های دولتی و مجلس شورای اسلامی و پیگیری جهت تصویب و اجرایی شدن آن‌ها.

- پیگیری جهت اجرایی شدن آیین‌نامه مالیاتی مربوط به معافیت کارگاه‌های کوچک تولیدی حداقل پنج‌سال و ارفاق معافیت کارگاه‌های تولیدی تا ۱۰ کارگر و تخفیف در نرخ مالیات صنوف و کارگاه‌های تازه تأسیس یا فعال در مناطق محروم.
- لزوم توسعه کارگاه‌های تولیدی و خدماتی کوچک و زودبازده که با فرهنگ عمومی و تجربی منطقه هماهنگ باشد. به‌طور خاص می‌توان با برنامه‌ریزی، کارگاه‌ها را در مناطق روستایی جهت اشتغال‌زایی و کاهش مهاجرت روستاییان به شهر فعال کرد.
- ترویج و نهادینه کردن تفکر جهادی در فعالیت اصناف و بازاریان، از طریق برنامه‌های آموزشی عمومی کارگران و متخصصان واحدها و کارگاه‌های تولیدی برای تولید بدون عیب و نقص و بالا بردن صلاحیت فنی آنان با ارائه گواهی صلاحیت‌دار.
- اجرای برنامه‌های آموزشی سازمان‌یافته تخصصی برای ایجاد برتری اقتصاد ایران، با الگو گرفتن از «ظرافت و دقت ژاپنی» و «استحکام صنعت آلمانی» که دلیل این قوت اقتصاد ژاپنی و آلمانی، نظام آموزشی مستحکم‌شان است. تأکید می‌شود نظام آموزشی است که دارد این فرهنگ را ایجاد می‌کند.
- اقدام اجرایی به‌منظور عملی کردن اقتصاد مقاومتی به‌جای برگزاری همایش‌های مختلف و پرهیز از اقدامات شعاری در این زمینه.
- تخصیص بخشی از درآمدهای نفتی به زیرساخت‌های اقتصادی در شهرها و روستاها.

بررسی و تجزیه و تحلیل آسیب‌ها و معضلات موجود در صنایع و مبتلا به تأمین‌کنندگان که امکان نقش‌آفرینی اصناف و بازاریان در رفع مشکلات مزبور را کم کرده است.

۲- نتیجه‌گیری

وجود بحران‌هایی هم چون بیماری کرونا در هر لحظه جامعه بشریت و حوزه کسب و کار را تهدید می‌کند. لذا شرکت‌هایی می‌توانند در مواجهه با چنین بحران‌هایی به حیات خود ادامه دهند که استراتژی‌های تاب‌آوری در مقابله با چنین رخدادهایی را داشته باشند. در دوران پسا کرونا کسب و کارها در مجموع در یکی از دو دسته فعالیت‌های تجاری و بازرگانی قرار خواهند گرفت. کسب و کارهایی که کاری انجام نمی‌دهند و امیدوارند چنین اختلالی دوباره هرگز اتفاق نیفتد. این شرکت‌ها ریسک بسیار خطرناکی را می‌پذیرند و زنجیره‌های تأمین آن‌ها با هر بحرانی دوباره ویران خواهد شد؛ در مقابل شرکت‌هایی وجود دارند که به درس این بحران توجه کرده و برای ترسیم نقشه جدید شبکه زنجیره تأمین خود سرمایه‌گذاری می‌کنند تا در هنگام بروز بحران مقاوم‌تر باشند. آن‌ها قراردادهای خود را با شرکای تجاریشان بازنویسی کرده تا در صورت بروز اختلال به سرعت راه‌حل‌ها موجود و پیش‌بینی شده در قرارداد را جایگزین کنند. این شرکت‌ها در دراز مدت برنده واقعی فضای کسب و کار ایران خواهند بود. همه‌گیری ویروس کرونا و اتفاقات اخیر نشان داد که چقدر زنجیره تأمین، مراقبت‌های بهداشتی و سایر سیستم‌های حیاتی تمدن امروز شکننده و آسیب‌پذیر است. بسیاری از رهبران و مدیران کسب و کارها اظهار داشته‌اند که کسب و کارشان را نسبت به گذشته تاب‌آور تر و مستحکم‌تر سازمان‌دهی می‌کنند اما بسیاری نمی‌دانند که این فرایند چگونه امکان‌پذیر است. امروزه تعداد معدودی از موسسات در سطح دنیا مبحث تاب‌آوری در زنجیره تأمینشان را برای کسب و کارها آموزش می‌دهند؛ ابزارهای مدیریتی گاه در این موسسات بیشتر مورد توجه قرار گرفته و تدریس می‌شود به مدیریت و عملکرد مالی کسب و کار منتهی می‌شود. با توجه به مقوله تاب‌آوری که به یکی از موضوعات کلیدی در امر کسب و کار می‌باشد و با توجه به کاربرد آن در زمان بروز بحران، این مفهوم با فعالیت‌های راه‌اندازی و تاسیس، مدیریت ریسک و بحران و برنامه‌ریزی کسب و کار و مدیریت استراتژیک در ارتباط و تعامل بوده و به کسب و کارها کمک می‌کند که در هر شرایط بتوانند به فعالیت خود ادامه دهند.

مراجع

- ✓ بحری، سیده لیلا؛ دهقان منشادی، ماریه، دهقان منشادی، زبیده. (۱۳۹۳). بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده تاب‌آوری و حمایت اجتماعی در سلامت روانی والدین کودکان نابینا و ناشنوا. *نشریه تعلیم و تربیت*، سال چهارم، شماره ۱ (۱۲۳): ۱۲-۵.
- ✓ جواد، رحم‌خدا؛ آقا بخشی، حبیب‌رفیعی، حسن؛ عسگری، علی؛ بیان معمار، احمد؛ و عبدی زرین، سهراب. (۱۳۹۰). رابطه کارکرد خانواده و تاب‌آوری در برابر مصرف مواد در دانش‌آموزان پسر دبیرستانی مدارس پرخطر. *فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال یازدهم، شماره ۴۱: ۴۴۴-۴۲۱.

- ✓ حسام پور، مریم. (۱۳۸۸). نقش واسطه‌ای سبک‌های هویت در میان روابط اجتماعی و تاب‌آوری در دانشجویان دانشگاه شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه شیراز.
- ✓ حسینی قمی، طاهره و سلیمی بجستانی، حسین. (۱۳۹۰). رابطه بین جهت‌گیری مذهبی و تاب‌آوری در بین مادران دارای فرزندان مبتلا به بیماری. *مجله روان‌شناسی و دین*. سال چهارم، شماره سوم: ۶۹-۸۲.
- ✓ شریفی درآمدی، پرویز. (۱۳۸۲). تاثیر آسیب‌شنوایی بر واکنش‌های عاطفی خانواده. دانش و پژوهش در روان‌شناسی، *دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)*، شماره پانزدهم: ۱۴۲-۱۲۱.
- ✓ کیخاونی، ستار؛ محمدزاده، جهان‌شاه؛ محمدی، جلال؛ نصراللهی، عباس؛ پیراحمدوند، مهرداد؛ رضایی، راحله؛ و رضایی، کبری. (۱۳۹۱). رابطه تاب‌آوری و سلامت روان با آسیب‌پذیری در برابر مواد مخدر در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر ایلام در سال تحصیلی ۹۰-۸۹. *فصلنامه تاریخ پزشکی*، سال چهارم، شماره ۱۳، ۶۷-۸۴.
- ✓ میکائیلی، نیلوفر؛ گنجی، مسعود؛ و طالبی جویباری، مسعود. (۱۳۹۱). مقایسه تاب‌آوری، رضایت زناشویی و سلامت روان در والدین با کودکان دارای ناتوانی یادگیری و عادی. *مجله ناتوانی یادگیری*، دوره ۲، شماره ۱: ۱۳۷-۱۲۰.
- ✓ نوری زاده، مریم؛ حسین پور، فاطمه؛ و غنی‌آبادی، کاظم. (۱۳۸۹). افراد تاب‌آور این‌گونه اند.... *ماهنامه پیام مشاوره: نشریه مشترک دفتر مرکزی مشاوره وزارت علوم و مرکز مشاوره دانشگاه تهران*، شماره ۹۸، سال دهم.
- ✓ هافمن، کارل؛ ورنوری، مارک؛ و ورنوری، جودیت. (۱۹۹۷). *روان‌شناسی عمومی (از نظریه تا کاربرد)*. ترجمه: هادی بحیرایی، مهرداد پژهان، یحیی سید محمدی و همکاران (۱۳۸۶)، جلد دوم، چاپ چهارم، تهران: ارسباران.
- ✓ ازقندی، لیلیا و صفری، حسین (۱۳۸۹). نقش RFID در زنجیره تأمین.
- ✓ انواری رستمی، علی اصغر (۱۳۸۲). سیستم‌های خرید، انبارداری و توزیع، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول.
- ✓ الفت، لعیبا، خاتمی فیروز آبادی، علی، خداوردی، روح‌الله (۱۳۹۰). مقتضیات تحقق مدیریت زنجیره‌ی تأمین سبز در صنعت خودروسازی ایران، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال ششم شماره ۲.
- ✓ بلوریان‌تهرانی، محمد (۱۳۷۱). نقش بندی در پیشبرد فروش، ماهنامه بررسی‌های بازرگانی.
- ✓ بهدانی، بهزادی، پیشوایی، محمودرضا، رشتچیان، داود (۱۳۸۷). ارائه مدلی زمان‌پیوسته بهینه‌سازی زمان بندی تولید در فرآیندهای آمیخته پیوسته و ناپیوسته، نشریه شیمی و مهندسی شیمی ایران، دوره ۲۶، شماره ۳.
- ✓ تشرفی، محمد، ابراهیم پورزندی، محمد (۱۳۸۸). پیش‌بینی بودجه یک بانک دولتی برای عرضه در بازار سرمایه با استفاده از یک مدل ریاضی، *مجله علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی*، سال ۱۹، شماره ۷۴/۲.
- ✓ تاریخ، محمد جعفر و ناصری، امیر (۱۳۹۱). حداقل کردن هزینه‌های توزیع زنجیره تأمین چند سطحی با رویکرد الگوریتم ژنتیک و روش هیبریدی، نشریه تخصصی مهندسی صنایع دوره ۴۶ شماره ۱.
- ✓ جعفرنژاد، احمد (۱۳۸۵). مدیریت تولید و عملیات نوین، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

- ✓ جعفرزاد، احمد و شاه حسینی، علی (۱۳۸۵). بهبود زنجیره تأمین شرکت ایساکو با استفاده از مدل موجودی و توزیع غیر متمرکز، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی شماره ۳۸.
- ✓ جعفری، عزیز اله، فرقانی، محسن، فرقانی، علی (۱۳۸۹). ارزیابی عملکرد زنجیره تأمین به روش تحلیل سلسله مراتبی فازی، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۵۱.
- ✓ جوادیان، نیکبخش، خانی، مهدی، مهدوی، ایرج (۱۳۹۰). شناسایی عوامل مؤثر بر عملکرد زنجیره تأمین و بهبود آن با استفاده از روش پویایی‌های سیستم.
- ✓ حسینی، کیومرث (۱۳۹۲). مطالعه رابطه اعتماد و تعهد در مدیریت زنجیره تأمین (مطالعه موردی شرکت برق منطقه ای غرب)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد کرمانشاه، دانشکده تحصیلات تکمیلی.
- ✓ حسینی، سید محمود، محمدی، امیرسالار، پیشوایی، میرسامان (۱۳۸۹). راهبرد زنجیره تأمین و انتخاب سامانه تولید، مطالعات مدیریت راهبردی، شماره ۲.
- ✓ حسینی، سید محمود، شیخی، نرگس (۱۳۹۱). تبیین نقش راهبردی عملیات مدیریت زنجیره تأمین در بهبود عملکرد شرکت، مطالعات مدیریت راهبردی، شماره ۱۰.
- ✓ حیدری قره بلاغ، هادی (۱۳۸۷). الگوی پیاده سازی مدیریت زنجیره تأمین در شرکت های کوچک و متوسط فصلنامه تخصصی پارکها و مراکز رشد، شماره ۱۷.
- ✓ حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۸۶). مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- ✓ خاکی، غلامرضا (۱۳۹۱). روش تحقیق با رویکرد پایان نامه نویسی، تهران: فوزان.
- ✓ خاکی، غلامرضا (۱۳۸۷). روش تحقیق در مدیریت، تهران: بازتاب.
- ✓ رمضانیان، محمد رحیم، رحمانی، زهرا، حسینی جو، سید عباس، مباشر امینی، رمضانعلی (۱۳۹۲). برخورد با پیچیدگی زنجیره تأمین با استفاده از رویکرد فرآیند تفکر تئوری محدودیتها (مطالعه موردی: یک شرکت تولید کننده کاغذ)، پژوهش‌های مدیریت در ایران دوره ۱۷ شماره ۲.
- ✓ روستا، احمد، ونوس، داور، ابراهیمی، عبدالحمید، مدیریت بازاریابی (۱۳۸۹). سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی در دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- ✓ رشیدیگی، ناهید (۱۳۹۰). تأثیر بحران‌های مالی بر مدیریت ریسک زنجیره تأمین بانک سپه استان ایلام، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد کرمانشاه، دانشکده تحصیلات تکمیلی.
- ✓ سعادت، اسفندیار (۱۳۸۶). مدیریت منابع انسانی، چاپ اول، انتشارات سمت.
- ✓ صادقی مقدم، محمدرضا، مؤمنی، منصور، نالچیگر، سروش (۱۳۸۸). برنامه ریزی یکپارچه تأمین، تولید و توزیع زنجیره تأمین با بکارگیری الگوریتم ژنتیک، نشریه مدیریت صنعتی دوره ۱ شماره ۲.
- ✓ طیبی، محمدرضا، مظلومی، نادر (۱۳۸۸). ارائه مدلی به منظور تجزیه و تحلیل، گزینش و اجرای راهبرد زنجیره تأمین کسب و کار، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال چهارم، شماره ۱۶.
- ✓ عباسی رائی، علی و نخعی کمال آبادی، عیسی (۱۳۸۷). نقش سیستم‌های طبقه بندی و کد گذاری کالا در یکپارچگی زنجیره تأمین و ضرورت استفاده از یک سیستم جامع طبقه بندی و کد گذاری، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی شماره ۴۸.
- ✓ غضنفری، مهدی و فتح اله، مهدی (۱۳۸۹). نگرشی جامع بر مدیریت زنجیره تأمین، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران.

- ✓ فتاحی، فرانک، شاهنده نوک آبادی، علی، کدیور، مهدی (۱۳۸۹). ارزیابی عملکرد در زنجیره تأمین مواد غذایی (مطالعه موردی صنعت گوشت)، هفتمین کنفرانس بین‌المللی مهندسی صنایع، دانشگاه صنعتی اصفهان.
- ✓ لاودن، کنسی، لاودن، جین پی (۲۰۱۰). سیستم‌های اطلاعات مدیریت، ترجمه حبیب رودساز، سینا محمدنبی، امیرحسین بهروز، دانشگاه علامه طباطبائی.
- ✓ مانیان، امیر، دهقانی نیری، محمود، اخوان انواری، محمدرضا، قربانی، داود (۱۳۸۹). شناسایی عوامل مؤثر بر عملکرد زنجیره تأمین (مطالعه موردی قطعه سازی خودرو).
- ✓ منصوری، یزدان (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر مدیریت تقاضا در زنجیره تأمین (مطالعه موردی شرکت-های صنعتی تولیدکننده و توزیع‌کننده در استان کرمانشاه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد کرمانشاه، دانشکده تحصیلات تکمیلی.
- ✓ معنوی زاده، ندا، ربانی، مسعود، رضایی، کامران، رزمی، جعفر (۱۳۸۶). اندازه‌گیری عملکرد زنجیره تأمین در چهار صنف کلیدی کسب و کار در ایران، گروه مهندسی صنایع دانشگاه تهران، دانشکده فنی.
- ✓ والمحمدی، چنگیز (۱۳۸۵). مدیریت زنجیره تأمین و فرآیندهای آن (یک دیدگاه استراتژیک)، مجله مدیریت شماره ۱۱۴-۱۱۳.
- ✓ هاوالدار، کریشناک (۱۳۸۵). بازاریابی صنعتی، ترجمه دکتر محمدعلی عبدالوند، دکتر نیکومرام، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
- ✓ هوگس، مایکل (۱۳۹۰). اصول و مبانی مدیریت زنجیره تأمین، ترجمه محسن شیخ سجادیه و محمد رضا اکبری جوکار، انتشارات آدینه.
- ✓ یاسمی، رسول (۱۳۹۰). مطالعه نقش و کاربرد فناوری RFID بر کارایی مدیریت زنجیره تأمین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد کرمانشاه، دانشکده تحصیلات تکمیلی.

- ✓ Tinggui Chen, Xiaoqing Gong (2013). "Performance evaluation of a supply chain network", *Information technology and quantitative management*.
- ✓ Michael bourlakis, George maglaras, David gallear, Christos Fotopoulos (2013). "Examining sustainability performance in the supply chain: the case of the Greek dairy sector", *Industrial marketing management*.
- ✓ Elene revilla, Maria Jesus saenz (2013). "Supply chain disruption management: global convergence vs national specificity", *Jornal of business Research*.
- ✓ Folkman, S., & Lazarus, R.L. (1985). If it changes it must be a process: Study of emotion and coping during 3 stages of a college examination. *J Pers Soc Psychol*. 48(1):150-70.
- ✓ Forman, E. M., Herbert, J. D. (2008). *New directions in cognitive behavior therapy: acceptance based therapies, chapter to appear in w. o'donohue, je. Fisher, (eds), cognitive behavior therapy: Applying empirically supported treatments in your practice*, 2nd ed. Hoboken, NJ: Wiley; 263-265.
- ✓ Garmezy, N. & Masten, A. S., & Tellegen, A. (1984). The study of stress and competence in children: building blocks for developmental psychopathology, *child development*, 55, 97-111.

- ✓ Garmezy, N. M., & Masten, A. A. (2006). Particularresiliency to threatening environments. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42: 323-36.
- ✓ Garmezy, N.M., & Masten, AA. (2006). Particularresiliency to threatening environments. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42: 323-36.
- ✓ Gilbey, P. (2010). Qualitative analysis of parents' experience with receiving the news of the detection of their child's hearing loss. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 74, 265–270.
- ✓ Glantz, M. D. G., & Johnson, L. J. (2002). *Resilience and development: positive life adaptation*, kluwer academic publishers, New York.
- ✓ Gupta, A. & Singhl, N. (2004). Positive Perceptions in Parents of children with disability. *Rehabilitation Journal*, 15(1), 22-34.
- ✓ Hagborg, W.J. (1989). A comparative study of parental stress among mothers and fathers of deaf school-age children. *Journal of Community Psychology*, 17, 220-224.
- ✓ Harris R. (2006). Embracing your demons: An overview of acceptance and commitment therapy. *Psychotherapy in Australia*; 21(4):2-8.
- ✓ Harris, R. (2006). Embracing Your Demons: An Overview of Acceptance and Commitment Therapy. *Psychotherapy in Australia*, 12, 4: 6-70.
- ✓ Hassall, R., Rose, J., & McDonald, J. (2005). Parental stress in mothers of children with an intellectual disability: The effects of parental cognitions in relations to child characteristics and family support. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49, 418- 424.
- ✓ Hastings, R. P., & Beck, A. (2004). Practitioner review: Stress intervention for parents of children with intellectuay disabilities. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(8), 1338-1349.
- ✓ Hayes, S. C., Masuda, A.T., & De May, H. (2003). *Acceptance and commitment therapy and the third wave of behavior therapy*. Gedragstherapie (Dutch J Behav Therap)69: 2-9.
- ✓ Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A., & Lillis J. (2006). Acceptance and commitment therapy: model, processes and outcomes. *Behav Res Ther*. 44(1):1-25.
- ✓ Hayes, S.C. (2005) Stability and Change in Cognitive Behavior Therapy: Considering the Implications of ACT and RFT. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive Behavior Therapy*, 23, 131-151.
- ✓ Hayes, S.C., Levin, M.E., Plumb-Villardaga, J., Villatte, J.L. and Pistorello, J. (2013) Acceptance and Commitment Therapy and Contextual Behavioral Science: Examining the Progress of a Distinctive Model of Behavioral and Cogni- tive Therapy. *Behavior Therapy*, 44, 180-196.
- ✓ Heward, W. L. (2000). *Exceptional children (6th ed.)*. New Jersey: Prentice Hall
- ✓ Hintermair, M. (2000). Hearing impairment, social networks, and coping. *American Annals of the Deaf*, 145, 41-53.
- ✓ Hintermair, M. (2006) Parental resources, parental stress and socioemotional development of deaf and hard of hearing children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 11(4), 493-513.
- ✓ Hintermair, M. (2006). Parental Resources, Parental Stress, and Socioemotional Development of Deaf and Hard of Hearing Children. *American Annals of the Deaf*, 11, 493-513.

- ✓ Hoffmann, D., Halsboe, L., Eilenberg, T., Jensen, J., & Frosthholm, L. (2014). A pilot study of processes of change in group-based acceptance and commitment therapy for health anxiety. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 3, 3: 189–195.
- ✓ Hoffmann, D., Halsboe, L., Eilenberg, T., Jensen, J., & Frosthholm, L. (2014). A pilot study of processes of change in group-based acceptance and commitment therapy for health anxiety. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 3, 3: 189–195.
- ✓ Johnston, M. C., Porteous, T. Crilly, M., Burton, C. D., Elliott, A., Iversen, L., Mcardle, K., Murray, A., Phillips, L. H., & Black, C. (2014). Physical disease and resilient outcomes: a systematic review of resilience definitions and study methods. *Psychosomatics*, 54(2), 1-37.
- ✓ Kartini, I; Ponnusamy, S & Normah, C.D (2008). Parental stress in parent of special children: The effectiveness of psycho education program on parents` psychosocial well beings. *Symposium Sains Kesihatan Kebangsaan ke 7 Hotel Legend, Kuala Lumpur*, 18-19, 205-211.
- ✓ Khamis, V. (2007). Psychological distress among parents of children with mental retardation in the United Arab Emirates. *Social Science and Medicine*. 64(4):850-857.
- ✓ Konstantareas, M.M., & Lampropoulou, V. (1995) Stress in Greek mothers with deaf children effect of child characteristics, family resource and cognitive set. *American Annals of the Deaf*, 140, 264-270.
- ✓ Korhonen, M. (2007). *Resilience: overcoming challenges and moving on positively*. (N.Keeninak, Trans). Ottawa: National Aboriginal Health Organization.
- ✓ Kumpfer, K. L. (1999). *Factors and Processes Contributing to Resilience: The Resilience Framework*. In M.D. Glantz and J.L. Johnson (Eds.) *Resilience and Development: Positive Life Adoptions*, New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers. 179-224.
- ✓ Lamond, A.L., Depp, C.A., Allison, M., Langer, R., Reichstadt, J., Moore, D.J., Goldshan, Sh., Ganiats, T.G., & Jeste, D.V. (2009). Measurement and predictors of resilience among community- dwelling older women. *Journal of Psychiatric Research*, 43, 148- 154.
- ✓ Lampropoulou, V., & Konstantareas, M.M. (1998). Child involvement and stress in Greek mothers of deaf children. *American Annals of the Deaf*, 143, 296-304.
- ✓ Larmar, S., Wiatrowski, S., & Lewis-Driver, S. (2014). Acceptance & Commitment Therapy: An Overview of Techniques and Applications. *Journal of Service Science and Management*, 7; 216-221.
- ✓ Lazarus, R.S. (1982). Puzzles in The Study of Daily Hassles. *J. Behavioral Medicine*, 7, 375 - 389.
- ✓ Lazarus, R.S. (1993). From psychological stress to emotions. *Annual Reviews of Psychology*, 44, 1-21.
- ✓ Lazaurus, R. S., & Folkman, S. (1986). *Stress Appraisal and Coping*. New York, Springer, Pub. Company.

- ✓ Lederberg, A. R. & Golbach, T (2002). Parenting stress and social support in hearing mothers of deaf and hearing children: A longitudinal study. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 7, 4, 330-345.
- ✓ Luthar, S. S., & Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience. Implications for interventions and social policies. *Development and psychology*, 12, 857-885.
- ✓ Maes, B., Broekman, T.G., & Dosen, A. Nauts, J. (2003). Care giving burden of families looking after persons with intellectual disability and behavioural or psychiatric problems, *J. Intellect. Disabil. Res.* 47: 447-455.
- ✓ Mapp, I., Hadson, R. (1997). Stress and coping among African American and Hispanic parents of deaf children. *American Annals of the Deaf*, 142, 48-56.
- ✓ Masten, A. (2001). Ordinary magic: resilience processes in development. *American psychologist*, 56, 227-228.
- ✓ Masten, A. S. (2012). *Risk and resilience in development*. In P. D. Zelazo (Ed.), *Oxford handbook of developmental psychology*. New York, NY: Oxford University Press (in press).
- ✓ Masten, A. S., & Tellegen, A. (2012). Resilience in developmental psychopathology: Contributions of the Project Competence Longitudinal Study. *Development and Psychopathology* 24, 345-361.
- ✓ Masten, A. S., & Reed, M. G. J. (2004). *Resilience and Development*. In Synder. *CR. Lopez, sh, J (ed)*. Handbook of positive psychology. New York onford University Press, 74-88.
- ✓ McCracken, L. M., Sato, A., & Taylor, G. J. (2013). A Trial of a Brief Group-Based Form of Acceptance and Commitment Therapy (ACT) for Chronic Pain in General Practice: Pilot Outcome and Process Results, *The Journal of Pain*, 14, 11: 1398-1406.
- ✓ Meadow-Orlans, K. (1995). Sources of stress for mothers and fathers of deaf and hard of hearing infants. *American Annals of the Deaf*, 140, 352-357.
- ✓ Meinzen-Derr, J., Lim, L. H., Choo, D. I., Buyniski, S., & Wiley, S. (2008). Pediatric hearing impairment caregiver experience: Impact of duration of hearing loss on parental stress. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 72, 11: 1693-1703.
- ✓ Ogeston, P. L., Mackintosh, V. H., & Myers, B. J. (2011), Hope and worry in mothers of children with an autism spectrum disorder or Down syndrome. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5(4), 1378-1384.
- ✓ Ongl, Chandran, V. & Peng, R. (2005). Stress experienced by mothers of Malaysian children with mental retardation. *Intellect Disable*, 49(9), 657-666.
- ✓ Özşenol, F., Işıkhani, V., Ünay, B., Aydın, H.İ., Akın, R., & Gökçay, E. (2003). The evaluation of family functions of families with handicapped children. *Gülhane Tıp Dergisi*, 45, 156-164.
- ✓ Parving, A. Hauch, A. M & Christensen, B. (2005). *Hearing loss in children-epidemiology, age at identification and causes through 30 years*. Ugeskr Laeger, 165(6), pp: 574-579.
- ✓ Pisula, E. (2002). Parents of children with Autism: Recent research findings. Psychological functioning of mothers. *Clinical Child Psychology*, 19, 371-379.
- ✓ Richardson, E. G. (2002). The Metatheory of resilience and resiliency, *journal of clinical psychology*, Vol. 58 (3), 307-321.

- ✓ Roditi, D., Robinson, M. E. (2011). The role of psychological interventions in the management of patients with chronic pain. *Psychol Res Behav Manage*;4:41-9.
- ✓ Rutter, M. (1985). Resilience in the face of adversity: protective factors and resistance to psychiatric disorder, *british journal of psychiatry*, 174, 598-611.
- ✓ Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms, *American of orthopsychiatry*, 57 (3), 316-331.
- ✓ Salovita T. Ltalinna M. & Leinonen E. (2003). Explaining the parental stress of fathers and mothers caring for a child with intellectual disability. A Double ABCX Model. *Journal Intellectual Disability Research*, 47, 103-120.
- ✓ Schoon, I. (2006). risk and resilience adaptation in changing times *Journal of marriage and family*.68:1383-1384.
- ✓ Shaffer, M. (1982). *Life after Stress*. New York & London: Plenum Press.
- ✓ Sloper, P. & Turner, S. (1993). Risk and resistance factors in the adaptation of parents of children with severe physical disability. *Journal of Child Psychiatry*, 34, 164-188.
- ✓ Swain, J., Hancock, K., Hainsworth, C., & Bowman, J. (2013). Acceptance and Commitment Therapy in the treatment of anxiety: A systematic review. *Clinical Psychology Review*, 33, 8; 965–978.
- ✓ Theron, L., & Theron, A. M. (2014). Education services and resilience processes: Resilient Black South African students' experiences. *Children and Youth Services Review*. 47:297-306.
- ✓ Vallis, M., Ruggiero, L., Greene, G., Jones, H., Zinman, B., Rossi, S, E DWARDS, L., ROSSI, J. S., & P ROCHASK, J. O. (2003). Stages of change for healthy eating in diabetes: relation to demographic, eating-related, health care utilization, and psychosocial factors. *Diabetes Care*; 26(5): 1468-74.
- ✓ Witkiewitz, K., Marlatt, G. A., Walker, D. (2005). Mindfulness-based relapse prevention for alcohol and substance use disorders. *Journal of Cognitive Psychotherapy*; 19(3): 221-8.
- ✓ Woolfson, L. (2004). Family well-being and disabled children: a psychological model of disability –related child behaviour problems. *British Journal of Health Psychology*, 9, 1-13.
- ✓ Wright, D., Masten, A. S., & Narayan, A. J. (2013). *Resilience Processes in Development: Four Waves of Research on Positive Adaptation in the Context of Adversity*. Handbook of Resilience in Children
- ✓ Yadavaia, J. E., Hayes, S. C., Vilaradaga, R. (2014). Using acceptance and commitment therapy to increase self-compassion: A randomized controlled trial. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 3, 4; 248–257.
- ✓ Yücel, E., Derim, D., & Çelik, D. (2008). The needs of hearing impaired children's parents who attend to auditory verbal therapy–counseling program. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 72.